

12

47
33

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,
QUÆ EXHIBET

**VENÆSECTIONIS
PATROCINIUM,
SIMUL INDICANS
EJUS USUM ET ABUSUM,**

Quam

DEO BENEDICENTE,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,
ELECTORATUS BRANDENBURGICI HEREDE,
&c. &c. &c.

ÆUSSU GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ,
SUB PRÆSIDIO

VIRI Nobilissimi, Excellentissimi, atque Experientissimi,

DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
D. ET PROF. PUBL. h. t. DECANI,

DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS AC PROMOTORIS SUI
omni observantiæ cultu prosequendi,

PRO LICENTIA,

Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura, Privilegiaque legitime capessendi,

Ad diem XXV. Jun. M DC XCVIII. H. L. Q. C.

Publicæ disquisitioni proponet

CHRISTIANUS ALBERTUS Richter/

Sorav. Luf.

RECUSA HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Litteris CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr. 1715.

PROOEMIUM.

Quemadmodum eruditio humana à primis seculis usque varia fata experta est: Ita & Ars medicandi aliis, aliisque erroribus atque defectibus subinde fuit vexata, ut ad perfectionem emergere hæcenus non potuerit. Non eximere possumus ab hac excusatione nostrum seculum, quò multi novis, nec solidis opinionibus totam artem in confusionem dare voluerunt. Qui enim è particularum diversis figurationibus, humorum acore, & ex mechanica necessitate, omnes in univèrsum morbos, unice deducunt, necesse habent, ut observationes antiquorum planè rejiciant, omnemque historiam morbi, præcipuè circa impetum, tempus, consuetudinem deleant: Unde fere fit, ut quicquid sententiæ eorum & opinionibus non congruit, eo ipso pro falso habeatur. Ex eodem fundamento fluxit, quod aliqui etiam veteres homicidii accusarint, dum venæ sectiones ab iis commendatas, suis cum opinionibus conciliare non poterunt. Magna loquacitate in evacuationes sanguinis invehunt, & multos animos ita occuparunt. Hoc non e-

A

ve-

venit sine damno medicæ artis, id quod Experientia nos confirmat. Patientes enim ad sanguinis evacuationes sæpè difficiles sunt, etiam ubi necessitas venæ sectionem imperaret: Imo aliquando, talibus commentis seducti, non modo medio, sed ipsi Medico diffidere, inducuntur. Quapropter in animum induxi, hanc dissertationem conscribere & ostendere, quibus ex fundamentis venæ sectiones svadeantur.

SECTIO I. PRÆLIMINARIA.

CAPUT I

INTENTIO DISSERTATIONIS CLARIUS EXPONITUR.

Um Venæsectionis defensionem hic promittimus, non comprehendimus agyrtarum, tonforum &c. inconsideratos abusus,

Non iis patrocinamur, qui absque pathologicâ cognitione Venæsectiones promiscuè svadent, aut in variis morborum generibus sanguinis evacuationes inconvenienter præscribunt.

Potius hic Venæsectionem in genere consideramus, quamvis & sub finem Dissertationis brevibus indicare volumus, in quibus morborum generibus Venæsectio potissimum locum habere videatur.

Oculos nostros contra illos dirigimus, qui præsentî seculo Venæsectionis usum planè suspectum reddere, & abrogare voluerunt.

Impugnarunt autem sanguinis per venas evacuationem tribus potissimum modis.

Alii enim Venæ sectionem pro remedio summè noxiõ de-
cla-

clararunt, ita ut nunquam sine ingenti salutis detrimento adhiberi possit. Vocarunt impudenter: Ein Nord-Mittel, & funestam medendi rationem.

Alii dicunt, Venæsectionem non quidem magnopere nocere, sed tamen nullam utilitatem habere.

Alii quandam utilitatem admittunt, sed eam rarissimam appellant, & tam angustiis limitibus se circumscribunt, ut vix ullus usus remanere videatur.

Nos ergo pariter tria hic agere habemus. Quippe demonstrandum nobis est 1. Venæsectionem ex se non esse tale funestum remedium. 2. Habere etiam utilitatem. 3. In multis casibus cum magno ægrotantium emolumento adhiberi posse, imò & sæpe necessitatem urgere, ut adhibearur.

Qui Venæsectionem in quibusdam morborum generibus saltem impugnant, contra illos in genere hic non loquimur. Siquidem multi affectus sunt, ubi & nos idem cum illis sentimus. In specie verò, de morbis nominatim, in quibus svadenda sit, de scopi curativi & præservativi intentione, de loco conveniente, & mensurâ, quibus instituenda, non parum forte discrepamus; quod ipsum quoque, quamobrem faciamus, mox subjungemus.

Qui de medicamentis arcanis, de universalibus medicinis, de Alkhest &c. gloriantur, propter quæ Venæsectione non opus habeant, illorum veracitatem ambiguam hic absolutè quidem reddere nolumus: Interim iniquissimè profectò ipsi egerint, si arcanum suum quidem publici juris facere nolint: In defectu verò ejus, methodicis hujusmodi curationibus nos valedicere jubeant. Neotericorum universalis & celebrata falsia Volatilia aliaque profectò id non efficiunt, ut propterea Venæsectiones, præcipue jam assvetas, dissuadere liceat, nedùm oporteat.

Dum vero de Venæsectione agimus, non adversamur, ut aliæ quoque sanguinis evacuationes artificiales sub patrocinium nostrum se conferant. Siquidem & nobis integrum erit, à Scarificationis, hirudinum & arteriotomiæ felici usui, argumentum desumere.

Offendere itaque suscipiemus, quod artificiales sinceri sanguinis eductiones in corporibus plethoricis, aut commotioni-

bus sanguinis ad hæmorrhagias spectantibus, non modo licite instituantur, sed etiam commode, efficaciter, imò sæpe necessario in usum trahantur.

CAP. II.

EX QUO FUNDAMENTO ARGUMENTA DEFENSIONIS DESUMENDA SINT.

Qui in arte Medica ad inveniendas veritates aditum habere vult, is principe loco sciat, quod potissimam & primariam cognitionem ex ipsa humanæ naturæ indole atque ingenio haurire possit & debeat.

Ideoque sedulo expendere debet singulas circumstantias, quibus vita humana peragitur. Debet omnia phænomena, & actiones tam vitales, quam morales observare. Debet attendere, quid hominibus contingat, & quo eventu id fiat, & quem ordinem DEUS ipse ad conservationem & sanguinis & partium posuerit.

Caveat hominem considerare, tanquam nudam machinam, cujus motus vitales, eorumque proportionatæ directiones ad multas & fortuitas sæpe alterationes, non solum generalissime, sed specialiter quoque ab aëre vel æthere, tanquam externo principio dependeant, & quidem non tam instrumentaliter, quam efficienter: Nec facile credat, quod acidæ particule, aut quocunque demum sapore, figura, aut magnitudine præditæ, quæ extrinsecus in corpus veniunt, vellicatoria sua vi tantum motum fibræ & nervi imprimere queant propria efficacia, ut illis spasmodicos eventus atque dolores adscribere possit.

Ex moderni sæculi consuetudine fere catholica, morbos plerosque ab acrimonia, aut variatis humorum spiculis, nos non derivamus. Ideoque nec Venæsectionem ex eo fundamento defendimus, quasi pessima tantùm sanguinis pars ita evacuetur; aut uti vulgus loquitur: Damit das böse Geblüt weggehe. Scio enim, quod æqualitatem sanguinis, & circulationis distributionem mihi opposituri sitis.

Quapropter & iniquum foret, si mihi vulgarem & quotidianam

nam

nam formulam contra V. Sectionem exprobrare quis velit:
 Daß das dünneſte und das ſubtilſte Geblüt weggehe.

Niſi in tota Medicina velim titubare, necelle eſt, ut internum in corpore humano principium agnoſcam, quod actiones moderatur, & motus dirigit: Imo quod ita dirigit plerumque, ut ratio noſtra utilem finem, atque ad eò & intentionem, agnoſcat: Aut certè innumeris vicibus ad *θεὸν αὐτοῦ μνησθῆναι* recurrendum foret, quod hæc omnia inconceptibili modo ita facta ſint, & ita immediate per abſolutam divinam voluntatem fiant.

Hæc ita eſſe, non dubitabit, qui tempus, gradum, proportionem, & vicarias motuum ſubſtitutiones obſervaverit, ac qui harmoniam & admirandam connexionem intellexerit, quam in Oeconomia animali, & corporis humani adminiſtratione obſervare licet.

Hic locus non datur, prolixius ea de re agere. Qui explicationem ulteriorem deſiderat, evolvat Experimentiſt. Dn. Præſidis doctiſſimam Diſſertationem de Autocratia Naturæ. Nos enim in præſenti Diſſertatione ſaltem agimus de V. Sectionis utilitate, & offendimus, quomodo V. Sectio ad conſervandos humores & ad ſanitatem prodeſſe poſſit.

Facile erit hoc credere, ſi expendatur, quem ordinem DEUS ad conſervandos humores poſuerit, & quæ methodus uſurpetur, ne ſanguis in corruptionem ruat.

Eſt enim ſanguis humor, qui ad ſpiſſitudinem magnam promptitudinem habet, & ad corruptionem facile vergit: Primaria ergo naturæ operatio eſt, ut ſanguinem in debita fluxilitate conſervet.

Debet enim libero aditu ad colatoria & excretoria vaſa permeare, quo ſubnaſcentes agiliffimas & corruptibiles portiones ibi deponere queat. Fluxilitas autem ipſa illius à motu dependet: Ut autem motus ſanguinis liberè ſuccedat, requiritur, ne nimia & ſuperflua ſanguinis copia adſit.

Dum vero contingere poteſt, ut ſanguinis copia ad abundantiam augeatur, jucundum eſt videre, quomodo natura, medicatrice operatione, ſibi auxilium ferat. Nempe auget motus

tus transpressorios, & cum Hæmorrhagiis sanguinem sæpissime propellit, aut abundantem portionem per febriles motus consumit, dum aucto pulsus, transpulsus & circumpulsio- nis impetu brevi tempore magna sanguinis quantitas in serum resolvitur, atque per urinam & sudores expellitur.

Ex quo sane evidenter elucescit, habere Naturam sæpe numero intentionem, abundantiam sanguinis minuendi. Uti certe etiam causam vel necessitatem habet, tale quid mature suscipiendi: Quod si enim negligat, abundantia tolerata, levi- ori incommodo excutienda, per occasionem gravissimas noxas inferre potest, quas deinde vel maxima difficultate corrigere oporteat, aut unico suo medio, nempe motu attenuatorio, se- cretorio, & excretorio *moderato* plane non potest.

Hæc observatio multum facit ad felicem laboris nostri successum. Si enim benivolus Lector talem finem & intentio- nem, aut saltem rei ipsius utilitatem, commoditatem, imò ne- cessitatem in successu conservationis corporis humani depre- hendat; non abhorrebit, nec ætonitis auribus audiet consili- um, quod Vsectionem svadet. Venæsectio eandem cum Na- tura intentionem habet: Venæsectio vicarium officium subit, & omnibus his moliminibus aut pericitationibus tempestiva & expeditissima ventilatione obviam it, ne Natura prolixè ad operosos, imò sub impeditionibus variis, molestissimos mo- tus, confugere adigatur.

Operæ pretium erit huic meditationi ulterius indulgere. In sequenti ergo capite secundæ sectionis considerabimus, quem conservatio sanguinis in corpore humano ordinem ha- beat, quomodo sanguis in serum resolvatur, & qua ratione na- tura molestiam Plethoræ per consumptionem removeare possit & soleat.

Ne autem de plethora dubium remaneat, mox aliud caput subjungimus, ut ibi ostendamus, dari omnino plethoram, & sanguinem in corpore abundare posse.

Demonstrata plethora non sufficit, ex naturæ humanæ ope- rationibus hoc observasse, quod per consumptionem abundan- tem

tem sanguinis partem sæpissime destruere & remove solet: Sed maximopere notandum, quod sæpissime molestissimos istos & vario modo periculosos motus vereatur, & sinceram potius sanguinis molliatur excretionem. Ad propositum nostrum maximopere faciet, annotare, quod illæ excretiones certa intentione & destinato consilio, tanto magis fieri videantur, quia utique felici successu & eventu fiunt: Ut sane, si quis consilium dare deberet, quomodo hic succurrendum sit, nempe per motus seu media, ad quæ œconomia corporis sine externis subsidiis habilis sit, omni sua consulta & destinata intentione, nihil convenientius & commodius svadere possit. Ideo in tertio capite Sect. II. agendum nobis erit de Evacuationibus sanguinis naturalibus seu spontaneis, & de Crisibus.

Quid consuetudo hic possit, & quomodo pertinacem evacuandi intentionem, adeoque & molimina inducere queat, vulgo in Theoria non satis creditur: Practice vero adeo in sensus incurrit, ut non modo quotidiana, sed ipsi plebi notissima sint exempla. Sic ergo in IV. capite docemus, quantam utilitatem V. sectionis consuetudo, ubi convenit, inferat.

Profecto a multis morbis & affectibus corpus humanum liberum evadit, ubi evacuationes naturales & per consuetudinem inductæ rectè succedunt. Evincunt hoc morbi, qui ex suppressione hæmorrhagiarum magno numero oriuntur. De illis V. capite occasio dicendi erit. Quia omnia hæc ad id profunt, ut appareat, quæ utilitas ex artificiali etiam, tempestiva imminutione sanguinis provenire queat.

Experientiam allegare in negotio nostro non veremur; quotidiana testimonia, de præsentis efficacia V. Sectionum loquantur, modo sub prudentia medica fuerint adhibitæ. In tertia Sectione monstrabitur, in quibus potissimum affectibus Venæsectio juvet, ubi subinde indicabimus, quod prudentissimorum Practicorum, & quotidianæ observationes, egregie respondeant.

SECTIO

SECTIO II.
FONTES PROBATIONIS.

CAP. I.

DE CONSERVATIONE ET CON-
SUMPTIONE SANGVINIS PER
MOTUM.

QUam corruptibile domicilium corpus humanum sit, omnibus constat. Inprimis vero sanguis ad putredinosam corruptionem maxima facilitate propendit.

Nam universa mixtio partium animati corporis ita se habet, ut ad dissolutionem per intestinum motum sitalem, præcipuè diu in eodem loco perennantem, promptè eat: Multo magis hoc verum est de sanguine, cujus mixtio inter media corruptionis organa, aerem, humiditatem, calorem durare non posset, nisi ab alio agente, admirando plane artificio, per localem Motum conservaretur.

Sanguis sua natura ad spissescentiã vergit: Quia vero particulas tenues mobiles in sua mixtione habet, tunc tamen adhuc intestinæ commotioni locus datur, quæ totam massam per putredinosam fermentationem brevi tempore dissolvere & divellere posset.

Ne ergo hoc contingat, spiritus humanus in corpore suo hoc officium habet, ut spissitudinem impediat & in fluxilitate conservet.

Potest hoc impetrare duplici ratione, nempe (1) ut humores sufficienter diluat, & (2) ut a coalitu spissescente perpetuo sanguinem divellat: utrumque necessarium est.

Prius obtinet, si sufficiente potu corpus humectetur. Hinc habent animalia desiderium bibendi & sitim, ut molestiam sentiant, ne ad diluendum negligentius se gerant.

Posteriores finem perpetua sanguinis per porosas partes corporis facta transpressio exhibet. Est hic motus summe
neces-

necessarius. Per illam enim propressionem & transpressionem attenuatur sanguis, & in debita servatur fluxilitate.

Imò in perpetua illa circulatione adhuc major usus est: Nempe fluidus sanguis per hunc localem motum frequenti circuitu ad colatoria & secretoria vasa ducitur: Depuratur tali ratione & corruptibiles portiones, agiliores, tenuiores, imò jam ita corruptas, quæ perpetuò subnascuntur, deponit.

Sanguinis mixtio tali præportione constituentium partium combinata est, ut in dissolutiones facile deveniat: Certè ad putredinosam corruptionem summe proclivis est; imò & ordinariè, citra veram putredinem, actu perpetuo secessu in dissolutionem ruit. Semper enim durante attenuatorio motu, tenuissimæ, & agilissimæ portiones secedunt, quæ si diu in reliquâ Massa vagarentur, dissolutoriam corruptionem ulterius diffundere possent.

Ast succurrit natura, & noxias subtilitates sub continuo circuitu ab humoribus secernit. Hoc artificio obtinet, ut in integritate suæ cohesionis reliquus sanguis diutissimè servetur. Retinetur enim in temperata perpetua proportione, ne aliqua ejus portio temere prædominari, dissidium aut divortium a reliquis facere, & quæ illud fecit, diuturna concursatione universam mixtionem sic turbare queat.

Ex his, quæ jam diximus, sufficienter patet, quantum momentum ad vitæ integritatem faciat, ut humores in corpore bene fluxiles sint, & ut progressio sanguinis libere & sine impedimento fieri, imò & augeri possit. Nocent itaque ea, quæ hanc promptitudinem movendi minuunt, aut impediunt.

Idcirco facile comprehendimus, quam ob causam Plethora & sanguinis abundantia jam a multis seculis pro multorum morborum matre fuerit habita.

Dum enim nimia sanguinis quantitas in vasis vehitur, motus progressionis impeditus succedit, nec circulatio tam frequenti circuitu absolvitur. Propterea in aliquò tempo-

B

ris

ris spatio longiore, Crasis Sangvinis immutari, & in spissitudinem devenire potest.

Abundantia in genere eximiam aliquam noxam immediate non infert. Postquam vero spissitudinem humoribus semel induxit, tunc ad varios morbos & defectus occasio & facilis dispositio oritur.

Ordinarie Plethora sensum tensivum, gravativum & oppletivum infert, imprimis si sanguis per incalcescentiam corporis adhuc magis ad turgescendum exagitetur, & vasa atque pori justo plus distendantur. Conqueruntur tunc: *Es sey ihnen alles zu enge, und alle Glieder wären ihnen so schwer.* Ubi sanguis in eximio gradu abundat, anhelosam & difficilem, sub corporis motibus præcipue, respirationem habent, quia infarctus sanguis difficiliore expressione e pulmonibus recedit.

Nascuntur ex crasi spissiore imminutiones debitarum excretionum: In foeminis enim sanguineis plethoricis menses ex hac causa sæpissime cessant. Et Veterum annotatio est, quod sudorifera pariter, ac purgantia, minore efficacia in corpus plethoricum agant.

Quotidiana insuper experientia discimus, & ratione quoque comprehendimus, quod Plethora ad stases & inflammationes humores valde disponat.

Quantum impedimentum sanguinis circuitus ex Plethora habeat, imprimis eò tempore se exerit, ubi specialis quædam corruptela ex corpore eliminanda est. Humoribus enim non tam liber, nec tam frequens aditus ad colatoria & secretoria vasa datur; unde necesse est, ut febriles commotiones majori cum duratione & impetu peragantur, si Natura fermentativas portiones, quæ extrinsecus in corpus venerunt, removere, & ulteriorem corruptionem præcavere velit. Conruit cum his vulgaris observatio de febribus Epidemicis: *daß sie vollblütige Leute am heftigsten angreifen.* Imo & est observatio, quod in febribus malignis & pestilentialibus mortis periculum imprimis illi experiantur, qui valde plethorici & athleticè sani fuerunt.

Pos-

311 Possent hæc, quæ jam diximus, a priori nos docere, ex nimia sanguinis copia impedimentum quoddam atque periculum in corpus humanum redundare: Sed multò magis à posteriori confirmamur, quando in actionibus vitalibus talem Naturæ indolem deprehendimus, quæ superfluos & nimios humores remove & excutere omnimodo nititur. Habet etiam ex concessa corporis dispositione quasdam facultates, quibus hanc intentionem ad effectum deducere valet. Nempe frequentissimus & valdè naturalis Naturæ labor est, per auctum transpressionis, & propressionis motum, superfluum sanguinem consumere & minuere.

Quemadmodum enim in sano corpore, semper multum sanguinis in serum resolvitur, ubi humores saltem ordinario motu voluntur & conteruntur: Ita facillè intelligitur, quod per eandem quoque viam, nimia quantitas sanguinis in serum resolvitur, & ita consumi possit, si scilicet proportionatè augeatur motus circumvolutionis, & sanguis multiplicato proprietur impetu.

Occurrit hæc Naturæ operatio frequentissimò exemplo, quamvis hæcenus Medici ferè pauci sint, qui utilitatem impetuosis circulationis ullà conjecturâ apprehendant. Nos utilem intentionem facillè assequimur, qui ex aliis actionibus non sine egregiâ harmoniâ didicimus, quantum spiritus humanus ad corporis sui conservationem possit, quomodo non præsentem solum corruptelam remove, sed futuram etiam & imminuentem noxam præcavere soleat.

Quamvis ergo, ut in nostra materia maneamus, abundantia sanguinis per se, sensibilem læsionem non æquè faciat, attamen, ne ut antecedens causa aliam producat; & præsentius quidem, in otio, spiffescentiam, in motu verò Corporis, turgescientiam: Propterea præservatoriam sui imminutionem Natura prudenti consiliò intendit.

Unde in corporibus plethoricis, de cætero sanis, facillè oriuntur commotiones febriles, Febres ephemeræ sive diaræ

riæ, interdum lenius, interdum æstuosius decurrentes; aut Febres synochæ, quæ ut plurimum magnò impetu agunt. Exoriuntur in primis, si externæ corporis commotiones, sanguinem ad turgescendum excitaverint, aut si vini usus, vel calidorum assumptio, ira, perfrigerationes, occasionem dederint.

Majorem lucem dabunt sequentia capita, ubi annotabitur, quomodo suppressis hæmorrhagiis, obstructioni mensium, intermissis V. Sectionibus, febres acutæ superveniant, quibus sanguis ad excretionem, paratus, ob impeditum exitum, resolvitur intus & consumitur.

Antequam ulterioribus probationibus confirmem, quod Natura Plethoræ imminutionem omni modo intendat, utile erit, in subsequenti capite adhuc quædam ponere.

CAP. II.
DE PLETHORA.

Quicquid de Plethora dici possit, hic omne dicere in animum non induximus. In antecedenti enim capite de Plethoræ incommodis jam locuti sumus; hic vero paucis saltem dicemus, quod sanguinis abundantia frequentissime in corpore humano oriri soleat.

Necessarium est, hoc brevi delineatione paulò clarius ante oculos ponere; quia quotidiana objectio non solum a vulgo, sed ab eruditis etiam circumfertur, in corpore non posse sanguinem abundare: *Der Mensch könne nicht zuviel Blut haben, er solle sich lieber das Blut in Leib kauffen.*

Est vero Plethora, quando sanguinis copia insigni gradu illam proportionem superat, quæ ad quotidianum & necessarium vitæ usum exquisitè requiritur.

Quantitas sanguinis ad amussim hic nõ determinatur, nec dici potest, quanta gutta Plethoram facere incipiat: Sufficit, quod notabilis quædã abundantia Plethoræ nomen mereatur.

Non

Non absolutè necessarium est, ut omnes homines in statum plethoricum deveniant. Quamvis enim quotidie edamus, & cum novo chylo ad humores perpetuò augmentum admittamus: non tamen ideo iusta humorum proportio necessario turbatur. Quia per motum sanguinis ordinarium, & per corporis exercitia, tantum sanguinis consumi & in serum resolvi potest, quantum ex quotidiano cibo singulis diebus in venas admittitur.

Est enim, falsa quorundam persuasio, qui sine fundamento arbitrantur, sanguinem, quem in infantia tanquam dotem a matre acceperimus, in provectam usque senectutem durare, & Balsami vitalis vices sustinere, cujus cum ultimæ guttæ denique deficiant, mortis necessitas inducatur. Hæc dicuntur saltem, nullamq; fidem merentur, nec facile apud prudentem inveniunt. Sanguis, qui in juventute & adolescentia conficitur, ejusdem bonitatis est, cujus est sanguis infantia. Non possent tam multi homines vitam suam ad senectutem usq; producere, qui frequentissimas hæmorrhagias, tam naturales, quam artificiales, experti sunt. Nec habet infantilis sanguis tale privilegium, ut non per continuum attritum & attenuatorium motum in serum æque resolvatur ac alius sanguis.

Sanguis ex mucositate, oleositate, subtili terra & aqua, in gelatinosum & spissiusculum humorem combinatus est. Postquam vero per motum propressionis & circulationis diu contritus & attenuatus est, denique in sua principia resolvitur & in ferosa subtilitate per exhalationem, per sudores, per transpirationem, per bilem, urinam excernitur. Ordinariæ hæc excretiones copiosæ sunt, & indicant, quod semper multum feri generetur.

Ubi motus consumptionis rite succedunt, & ab externo corporis exercitio adjuvantur, nō difficile est, humores in iusta quantitatis proportione conservare: Non pl̄ accrescit, quā decrefcit; Augmentū cum decremento quotidiano bene respondet.

Requiritur autem, ut labores & motus corporis cum diætâ & vivendi ratione iustam æqualitatē habeant, & bene invicem

convenient. Qui multis cum sudoribus & magna cum defatigatione laborat, vires suas copiosiore & repetito cibo commode refarcit; Qui parum laboris habet, in diæta quoque parcius esse debet: Qui secus agit, errat, & sanitatem suam periculo exponit.

Noli jam mirari, quod in pagis & apud rusticos minori frequentia morbi se offerant. Possent cives, qui urbes incolunt, eadem felicitate frui, si eandem cum iis vitæ rationem agerent. Prorsus ineptum est, exempla rusticorum contra V. Sectionis utilitatem adducere. Concedamus, sine venæsectionis auxilio tantam sanitatis constantiam rusticis contingere; sed ibi strenuus labor compensat venæsectionis usum & finem, atque adeo ejus vices sustinet. Ubi sanguis sufficienter consumitur, ibi evacuationis necessitas perit. Denique adhuc verum manet, quod etiam rustici in plurimis morbis primo consilio ad V. Sectiones fugiant, de quo tonsores ultra votum testari possunt.

Numerus morborum in civitatibus longè major est, & habemus rationem, cur credamus, quod incolæ urbium culpam hujus infortunii sibi ipsis tribuere debeant. Ex divina ordinatione necessitas hæc non fluit, sed ex otio, ingluvie, irâ &c.

Creavit DEUS hominem firmo corpore & membra robusta apposuit: Eo ipso destinavit ad tales actiones, quæ cum vi quadam & robore agendi perpetrantur. Historia primi orbis commemorat, quod mox post lapsum DEUS homini injunxerit, ut in sudore vultus panem suum comedere debeat; Hoc est, Corpus hominis post patratum peccatum in eam conditionem devenit, ut ad sui conservationem motum & laborem requirat, non saltem propter rationem ciborum, qui laborando quærentur, sed etiam, quia ipsum exercitium ad sanitatem & ad corpus firmandum conducit. Est quidem poena, laboris necessitas; DEUS vero non ita punit, ut non simul poena in admiranda harmonia cum conservationis ordine conspirare possit. Potuit certe Adamus per laborem in debita fluxilitate sanguinem conservare, & cum sudore periculum avertere, quod ex corrupto appetitu & varia edendi libidine nasci poterat.

Man.

Mandatum laboris primario ad Virum pertinet: Fœminæ non prorsus excluduntur; sed quia sunt membris debilioribus, tantum laboris impetum merito etiam non sustinent: Sunt ad pariendum destinatae, & in liberorum educatione potissimum habent negotium; unde multa illis impedimenta occurrunt, ob quæ ad alios labores minus se accommodare possunt. Succurrit vero Natura his adhuc alio modo, ut plethoram supervenientem occasionaliter cum menstruo & lochiorum fluxu evacuare queant. Sic uterque sexus ex DEI Decreto juxta pœnam utilitatem quandam percipit, si necessitati cum obsequio sese accommodat.

Pleriq; homines non attendunt hanc ordinationem DEI, & labori corporis se subtrahunt: Sed non effugiunt pœnam; multo magis se ipsos puniunt, & varios morbos sibi attrahunt.

In antiquis Germaniæ monumentis legitur, quod veteres olim vix alios morbos sciverint, quàm qui ex vulnationibus aut contusionibus contigerunt. Jam dudum desit felicitas illa; morbi enim magno ubi vis occurrunt numero, quorum in ista temporum diversitate immutatam vivendi rationem causam esse arbitramur. Equidem posterior ætas a barbarâ denominationis contumelia Germaniam vindicavit, at tamen cum civilitate, mollitiem, pigritiam, & ignaviam magnam introduxit.

Magna pars hominum totam vitam in otio tranfigit: Honoratiores laborē corporis etiam pro dedecore æstimant: Alii laborant quidem, sed in talibus occupati sunt negotiis, ex quibus sana corporis integritas parum emolumenti consequitur. Meditatio enim, scriptio, librorum lectio, & similes placidæ & ferè immobiles occupationes, in laborum catalogum apud Medicos vix admittuntur. Numerus eorum, qui vitam sedentariâ in urbibus agunt, ferè medietatem superat, aut proxime accedit.

Cæterum in cibis assumendis nihil gulæ detrahitur. Multi edunt, donec venter nihil amplius capere potest. Imo cum tanta varietas ferculorum apponitur, corrupto appetitu ad plus assumendum semper instigatur. Supervenit denique consue-

tu-

tudo, & ad voracitatem habitus acquiritur, ut minori ciborum quantitate in posterum contenti esse nolint. Uno verbo, plus editur, quam per laborem corporis consumitur. Tali ratione necesse est, ut brevi tempore humores in corpore abundant, & quantitatis justa proportio recedat.

Si tali modo vivitur, omnes homines in nimiam sanguinis abundantiam & subsequentes corruptelas facile incurrunt. Interim adhuc multo magis illi ad plethoram propendunt, in quibus aliàs Natura plus sanguinis conficit, quam pro præsentis usu & quotidiana necessitate requiritur.

Tales primo loco numeramus pueros & juvenes, qui adhuc in statu crescendi versantur. Illis Natura suggerit sanguinem non tantum ad quotidianum usum, sed etiam, ut corpus possit augmentum capere. Hinc est valde vulgaris dicendi formula: *Zunge Leute, die noch wachsen, pflegen stark zu essen.*

Deinde huc pertinent, qui cum magna defatigatione labores diu tolerarunt, & mox ad otiosam & tranquillam vitam se conferunt. Advevit Natura, propter copiosam consumptionem, sanguinem in majore copia conficere. Remanet hæc consuetudo, etiamsi labor & exercitium corporis omittatur.

Tertio loco memoramus fœminas, quibus superfluum sanguinis ordinariè ad excretionem paratur. Si ille ad exitum non perveniat, præsens Plethora adest, & repentinæ quoque angustiae oriuntur.

Adjungere hic possumus etiam alias evacuationes consuetas, quæ similiter intentionem sanguinem augendi inducunt. Erit de illis alibi occasio dicendi.

CAP. III.

DE EVACUATIONIBUS SANGVINIS
NATURALIBUS s. SPONTANEIS.

DUm jam in eo versamur, ut ulterius declarem, quomodo intentio Naturæ ad quantitatem sanguinis minuendam respiciat, Evacuationes sanguinis naturales præterire non debemus. Vulgo

Vulgò sub naturalium sanguinis excretionum nomine, tantum menses & lochia comprehendunt. Hæmorrhagias narium, Hæmoptyses, mictum cruentum, Hæmorrhoides, similesque a denominatione excludunt, & ad præternaturales magis referunt. Nos verò sub hujus capituli titulo omnes hæmorrhagias complectimur, quæ ab interna causa & spontè veniunt. In præsentì consideratione non attendimus profusiones sanguinis, quæ à lapsu, allisione, jactu, erosione, vulnere aut ab artificiali apertura dependent, nempe externis violentis causis.

Naturales ideo dicimus, quia ab ipsâ Natura, seu principio, quod ad agendum in corpore præsto est, voluntariâ seu spontaneâ congestione & expressione concitantur.

Non difficiles erimus ad hoc credendum, si in causam hæmorrhagarum paulò accuratius inquiremus: non enim sufficit, effluxum sanguinis unicè attendere, sed consideratio se latius diffundit. Circumstantiæ, quæ antecedunt, & quæ sequuntur, bene connumerandæ sunt.

Primò meretur notari, quod hæmorrhagiæ frequentissimo numero hominibus de cætero optimè sanis contingant: Ideo non licet originem à corruptis humorum qualitatibus deducere. Necessè enim foret, ut omnes illi morbi, tanquam individui comites adsint, quibus juxta communem opinionem eadem sanguinis conditio assignatur.

Sed exempla quotidiana docent, quod etiam illis accidant hæmorrhagiæ, qui sunt ingenii alacris, & sanguinem adhuc satis fluxilem habent, quem tantum turgescensione aliquâ, antea nimium exagitantibus, illas statim incurrant. Notamus hoc eò fine, ne credatur, sanguinem spissioreni unicè in causa esse, a cujus intercepto transitu subtiliores venæ aliæ obstruantur, aliæ sensim ita distendantur, ut dehiscere necesse habeant. Specialis utique congestio & expressio concurret; debent alias effusiones frequentissimè in cerebro, & in aliis innumeris locis promiscuè contingere, quia ubique subtilissima

C

vafa,

vasa, & reliquæ partes ibidem longè molliores sunt, quàm alibi.

Ast verò eruptiones sanguinis in certis locis ordinariè se exferunt, & consuetudinario reditu sæpius ad eadem reducuntur. Solent enim cum ætatis immutatione, etiam loca excretionis ordinariè immutari: quippe diversæ hominis ætates in diversis quoque corporis regionibus hæmorrhagias molliuntur, ut paulò post specialius annotabitur.

Miramur quoque non immeritò, quod multæ hæmorrhagiæ certum tempus ad recurrendum observent, ita, ut sæpè ad accuratam temporis mensuram molimina excretionis redeant, & ipsæ quoque effusiones sequantur: Menstruus reditus apud omnes est notissimus. Fæminis equidem primario contingit, sed virilis Sexus prorsus non excluditur: Siquidem etiam in illis hæmorrhagiis, quas masculi patiuntur, ante omnia verò Hæmorrhoidalibus, sæpè idem terminus annotari solet. Annua periodus rarior quidem est, sed tamen adhuc frequens. Non pauci cum verno tempore hæmorrhagias certo eventu expectant. Aliquando periodus redeundi tam accuratè custoditur, ut nec dies deficiat. Sunt adhuc aliæ temporis fatiæ commensurationes, quæ in historiis morborum occurrunt, & quas apud Præcticos Observatores reperire licet.

Plerasque, & ferò omnes hæmorrhagias, quæ sponte veniunt, spasmodicæ tensiones comitantur aut præcedunt. Aliquibus inducunt gravitatem, & membrorum pondus augent: Alii de magna angustia conqueruntur. Inprimis verò varii dolores, tensivi, pressorii, lancinantes, pungentes, circa illam regionem se exerunt, quam spasmodicis circa pressionibus, ad excretionem Natura destinavit. Cessant dolores & molestus sensus, ubi evacuationes ritè successerunt: Recrudescunt verò, si in exitu adstringentibus intempestivè turbantur. Multi, qui talia aliquoties experti sunt, didicerunt, ex his ipsis tensionibus & spasmis, hæmorrhagias sibi instantes prædicere. Non ergo inanis conjectura est, quod talia hæc symptomata
ad

ad activam congeſtionem & expreſſionem ſanguinis reſpiciant utili intentione.

Declarat utilitatem intentionis ipſe Eventus, qui ſubſequitur. Ipſa hominum confeſſio, quotidiana testimonia ſuggerit: Pleræque hæmorrhagiæ, ſalubriter & cum magno levamine contingunt, modo non dirigantur ad tales partes, quæ ex conditione ſtructuræ difficilius perrumpuntur, aut factis ſtaſibus à deficiente exitu facilem corruptelam accipiunt. Hinc ſæpe ſanguinis effuſiones multis ſuſpiriis & iterato voto à patientibus expetuntur.

Ex his, quæ diximus, ſatis clarum eſt, quod Fermentatio, quamcunque ſingas, cauſas immediatas hæmorrhagarum conſtituere non poſſit. Nec in ſanguine talem acrimoniam reperimus, quæ roſivâ tuâ efficaciâ venas aperire, idque certò loco & ad meſuram certi temporis agere ſoleat. Non poſſent hæmorrhagiæ tam præſentiſſimum levamen afferre, quia acrimonia adhuc remanet in ſanguine, ubi per circulationem æqualiter diſtribuitur: Dolores, qui à nobis ſpaſmodici dicuntur, ſemper univerſum corpus occuparent, nec poſſent cum exacerbatione & intermiſſione operari. Qui hæc ſtatuant, non minorem difficultatem patiuntur, quam qui dolores parturientium ab acrimonia derivant, ubi tamen ſceminæ melius ratiocinari, & intentionem Naturæ clariùs cognoscere poſſunt.

In genere habent hæmorrhagiæ utilem finem, ſed utilitas ob varias circumſtantias non ſemper obtinetur. Locus excretionis ſi commodus eſt, non parum juvat: Propterea ſalubriter ſunt hæmorrhagiæ narium, menſes, lochia, & hæmorrhoides: Periculoſiores ſunt, vomitus cruentus, hæmoptiſis, & miſtus cruentus.

Obſervamus autem, quod omnibus ſerè *ætatibus* hæmorrhagiæ ſolennes ſint; pueris, ac adoleſcentibus, ſanguinis profluvia, è naribus inprimis, familiaria ſunt, juxta conſtantem Experimentiam, notante jam Hippocrat, 3. aph. 27. Non

nocent facillè, nisi nimis copiosè & frequenter redeant: Hinc Practici observant, quod in principio violenter opprimere non liceat. Plerumque capitis dolores auferunt, & pueris cum levamine, ac non sine parentum gratulatione, in solatium contingunt.

In Juvenibus sanguis magis molitur exitum per Venas pulmonis, & hæc ætatem ad phtisim & hæcticam disponit, uti observat Hippocr. 3. aph. 29. Non quidem semper sequitur eruptio, sed congestiones versus pectus admodum familiares sunt. Hæmoptysis à tussi rarissimè nascitur, communiter tacitè erumpit, aut sanè sine multa tussi. Facilius obtingit illis, quibus præcedentes hæmorrhagiæ cessarunt; Aut si ex agilitate vitæ genere factus fuerit transitus in otium: Ordinarium fere symptoma est, quod simul de angustia thoracis, & gravatione pectoris conquerantur. Præterea hæmoptyses per certos paroxysmos quibusdam redeunt, & contumaciter repullulant. Pueros vel senes rarò aut nunquam afficiunt: nisi posterioribus hæmorrhoides consuetæ deficiant.

Fæminis menstrui sanguinis fluxus peculiaris est, & ad propagationem generis humani pertinet; Omnibus circumstantiis intentionem Naturæ demonstrat. Sicuti enim Natura fæminis, ad concipiendum destinatis, certò sine partes genitalis formavit; ita quoque vasa in utero composuit, ut possit voluntaria respectivâ constrictione & relaxatione, sanguinem copiosius admittere, & ad exitum exprimere. Incipit menstruus fluxus tum demum, cum puellæ ad matrimonium aptæ sunt, & cum fœcunditatis termino iterum definit: Antecedunt plerumque spasmodicæ circa uterum tractiones, & periodus menstrua accuratè observatur.

Hæmorrhoides provechiorem ætatem afficiunt, & valdè frequentes sunt. Eveniunt utrique sexui, & fæminis paulò maturius, si menses citò iis substituant. Quò magis libere succedunt, eò sæpius repullulant; inò interiores, menstrua interstitia nonnunquam exactè observant. Antecedunt plerum-

rumque varia pathemata & spasmodica tractiones, quæ post felicem evacuationem iterum cessant.

Si hæmorrhoides externæ non succedunt, nec vena portæ suam abundantiam internè per intestinum rectum exonerare potest, accidit facilè, ut eruptio sanguinis per erroneos motus in renibus, aut stomacho eveniat, unde mictus cruentus, & vomitus cruentus, nomina sortiuntur.

Mictus cruentus, Sangvineis & Sangvineo-Cholericis familiaris: Non facilè afficit juniores, sed plerumque Viros, aut primam senectutem. Cum calculo ejusque doloribus revera rarius evenit, quam sine insignibus doloribus. Quibus semel iterumque contigit, iis facilè redit, ut aliæ hæmorrhagiæ dem faciunt.

Vomitus cruentus paulò rarior in virili, quàm fæmineo sexu observatur. Fœminis quando accidit, ferè semper mensium vitia comitantur. Tensiones & pressiones circa splenem, imò & ardores & puncturæ, ordinariè præcedunt.

Hæ posteriores excretiones, cum hæmoptysi, saltem ob loci periculum plerumque malè cedunt. Aliæ verò salubriter accidunt; si debitum, facilem & moderatum successum habent, multos morbos præcavent, & ad præsertionem inserviunt. Quod si autem varii affectus præsentés sint, aut jam diu duraverint, supervenientes hæmorrhagiæ frequentissimè morbos feliciter solvunt, quàm naturæ operationem Medici Criticam appellant.

Nam in historia morborum passim reperimus, & in praxi occurrit, quomodo hac methodo febres, Epilepsia, Cephalæa &c. præserti effectu, fuerint sublatae aut mitigatae.

Sunt denique adhuc aliæ excretiones, quæ extraordinariam plarè & pertinacem intentionem indicant: Intellego illos casus, ubi in brachio vel pede sanguis sponte erumpit. Notabile exemplum rerulit Dn. Præf. in Diff. de Motu Tonico Vitali:

Et notæ sunt abunde varicum in cruribus sponte apertorum fluxiones-

CAPVT

DE CONSVETUDINE.

Quid consuetudo in hominis natura valeat, pro dignitate non expenditur, cum tamen potissima medendi difficultas inde promanet. Non est figmentum, quod Medici saltem ad ignorantiam obvelandam obtentui habent: Revera homo præ aliis animalibus hanc habet indolem, ut magno nisu, ingenti desiderio, pertinaci intentione id agat, expetat & molliatur, quod jam olim sæpius egit & obtinuit. Prodit se hoc naturæ humanæ ingenium etiam in re morali, in negotiis quotidianis, in moribus, in cibo & potu, aliisque circumstantiis. Ubi sæpe animus ad lipothymiam usque excruciat, si non repetat, quod diu agere & obtinere assuevit. Hac ratione frequenter accurata temporis memoria inducitur, ut Natura & horas dierum, & dies annorum, absconditâ admonitione, strictè observare sciat. Meretur in hunc sensum legi Disput. nuper admodum habita, de morbis habitualibus.

Efficacia habitualis dispositionis magno opere se exerit, ratione sanguinis excretionum. Hinc non tantum naturalibus & spontaneis hæmorrhagiis necessitatem quasi redeundi auget, sed facit etiam, ut artificiales & violentæ profusiones, molimina revertendi post se relinquunt.

Quibus spontaneæ Hæmorrhagiæ multâ repetitione & diuturno exercitio affuetæ fuerunt, illis sine multis incommodis non supprimuntur aut emanent. Licet proportionata quantitas & abundantia non adsit, attamen molimina, tempore solito, ad excutiendum denuò provocantur. Nam etiam menses non semper propter nimiam copiam, sed sæpè ex consuetudinis necessitate recurrunt; & venæ sectio, quæ intermedio tempore bonam quantitatem sanguinis extrahit, non impedit fœminas, quo minus menstruum fluxum adhuc expectare habeant.

Simile prorsus contingit in effusionibus, quas externa oc-

ca-

caso, vulneratio, lapsus, allisio, jactus, & artificialis manus excitantur. Quamvis enim spontaneus Naturæ labor, sanguinem ad exitum non adeo facile ducat, molimina tamen excretoria se exerunt, quæ partem læsam, menstrua, vel annua repetitione accuratè efficiunt. Hinc conqueruntur: Daß sie um den beschädigten Ort jährlich Flüsse bekommen, daß es sie reisse, spanne, ziehe. De venæsectionibus quotidianæ sunt observationes, dum vulgo queruntur; Wenn sie nicht wieder zur Ader lassen, werde ihnen der Arm ganz steiff und schwer, bekommen reissen und ziehen. De scarificatione specialiter annotant: Daß, wenn sie es übergehen, sie im Gesichte ausfahren, und daß es ihnen am ganzen Leibe unter der Haut jucke, und wie mit Nadeln steche. Ubi præsentissimum remedium in repetitione habent.

Aliquando sed prorsus extra ordinem contingit, ut molimina etiam in solito evacuationis loco, aut in vicinia ad eruptionem pertingant. Pertinent huc exempla, quæ superius allegavimus.

Efficacia consuetudinis ad plethoram inducendam adhuc aliò modo agit: Nempe, qui diu cum multo sudore laboriosam vitam egerunt, illis assuevit Natura, eadem proportionem sanguinem restaurare, qua quotidie consumebatur. Hæc ipsa deinde remanet consuetudo, etiam si in otium & quietem se conferant. Non minorem habent appetentiam edendi, & sanguis, uti aliàs, augmentum capit, unde plethora, & varia incommoda pressò sequuntur pede.

Unde sanè tantò majoris considerationis, in nostro hæmorrhagarum, aut artificialium sanguinis evacuationum, negotio, est, introducta jam tum consuetudo. Præcipuè cum ejusmodi Artificialis Evacuationes, etiam nondum æquè urgente aut commotà plethorà frivole institutæ, facile deinceps in Consuetudinem abire observentur, si modo in genere præsentis Plethoræ, licet quam maxime nihil urgenti, adhibitæ subveniunt. Imò plus dico, etiam nihil sensibilibiter abundante sanguine, sæpius, & præcipuè circa certa tempora institutæ evacuationes, obser-

van-

vantur denique non minus in consuetudinale ejusmodi molimen cedere, & circa tempus illud præcipue, sese denuo exserere.

Ubi nempe silentio involvi nequaquam potest specialissima illa circumstantia, quæ excretoriis ejusmodi moliminibus assuetis, sese sinit; quod nempe præcipuam sensibilem commotionem, maxime circa strictum tempus consuetum suscipiant: Ante illud autem, ut & jam aliquandiu præterlapsa, minime æque efficaciter & prompte cooriantur.

CAPUT V.

DE MORBIS, QUI EX SUPPRESSIONE HÆMORRHAGIARUM ORIUNTUR.

EX intermissis vel cohibitis hæmorrhagiis, sive ab interna sive externa causa dependeant, magna affectuum nubes propullulat. Morbi, qui inde veniunt, vel omnibus suppressionibus communes sunt, vel singulis specialiter contingunt. Differentiam potissimam, quam ibi observamus, locorum diversitas inducit. Interim plerisque affectibus hoc commune est, quod sanguinis imminutionem moliantur, & eatenus utilem intentionem habeant. Dum vero propter varia impedimenta non obtinent finem, denique etiam molesta & periculosa symptomata sequuntur.

Sanguis à solita exeundi consuetudine cohibitus, multis modis nocere potest. Si enim eum seignior Natura toleret, & in corpore abundare patiat, tunc spissior fit sanguinis dyscrasia, gravitas artuum, pondus omnium membrorum, angustia in toto corpore inflammationes, apostemata, alique plethoræ incommoda succedunt, vid. supra, ubi de nova plethoræ agebatur. Febres & palpitationes cordis admodum facile superveniunt, imprimis si junior ætas, & activum agendi ingenium concurrat, aut consuetudo movendi vel laborandi præcesserit.

Quamvis hic impeditarum excretionum noxas recenseamus; tamen non prohibemur, ipsas quoque hæmorrhagias, si quantitate & frequentia peccent, aut loco inopportuno fiant, in eun-

eundem morborum catalogum redigere. Primum quod attinet, fiunt nimix Hæmorrhagiæ vel extrinsecus, à vino, a ftu, cursu, ira, nimio nisu, &c. Vel intrinsecus, ubi præcipue duæ causæ eminent; 1) Si consuetæ diutius suppressæ fuerint, denique verò iterum perrumpant: 2) Si intempestivè alienis locis fiant. Alterum quod concernit, quando excretio commodo in loco non succedit, versus alium, sæpe cum periculo, dirigitur, ut proinde abundans sanguis è pulmonibus, stomacho, renibus frequenter erumpere necesse habeat, quod non sine Phthifese, Hæcticæ, Nephritidis, Calculi periculo contingit.

Maximus vero numerus morborum e congestionibus est, quæ irritò conatu viam exeundi sibi quæsierunt. Non enim quiescit natura, sed molimina diuturna & varia suscipit, quæ dum intentionem non explent, eò frequentius & contumacius denuò oriuntur.

Sunt autem molimina nihil aliud, quam stricturæ & spasmodicæ tractiones partium, quas vasa sanguifera transeunt, ut ita sanguinis liber progressus interceptatur, & sic ad speciales certas partes restringatur.

Ex hac compressionè, & ad partes restrictione, deberet fieri eruptio; quæ si non succedat, ad minimum circa & intrà illam partem magna distensio oritur, ut inde sensus, modò tendens, & vibrans, lancinans & pulsans, modò æstuans & ardens, sequatur, modò uterque concurrat. Neque verò solum à distensione tali nascuntur dolores, quamvis in partibus tenerioribus, & ætate juniore, ad actualem expressionem adhuc vegetius tendente Natura, illud magis fiat: Sed oriuntur sæpissimè hi dolores, magis immediate ab ipsis tractionibus illis, segniter & in fibris tantum aliquibus, fientibus: Quod magis solenne est in partibus spissioribus, & ætate magis segni, vel temperamentis magis Phlegmaticis. Per frequenter verò fiunt & tales dolores pure spastici, prefforii, rigidi; alium exquisitiorem sensum non inferentes, nisi quando partè ita tensam extendere vel motitare suscipit æger. Fiunt vero hi omnes etiam dolores ma-

ximè PROPTER sanguinem, ejusque congestionem & constrictionem instituendam.

Talia hæc molimina, postquam sæpius recruduerunt, tandem habitualem dispositionem & consuetudinem afferunt; ita ut facilè in actum iterum provocentur, modo animi perturbatio, aut alia occasio irritationem exhibeant. Nec requiritur amplius, ut proportionata quantitas, aut materiæ qualitas, præfentes sint.

Oriuntur ergo ex his congestionibus variè morbosi affectus; in quibus maximè insignes, primò stases, secundò dolores, tertio spasmos, quartò tumores notare debemus. His ex locorum diversitate aliæ aliæque circumstantiæ ac differentiæ accedunt.

Narium hæmorrhagiæ etiam adultis contingunt; sed puerili ætati magis familiares sunt. Habent verò adulti præ aliis maximum inde levamen & præsentem efficaciam, quia ipsi maxime impediri potest hæc excretio, & impedita, tales passiones inferre, quæ factâ perruptione, levamen nanciscantur. Nec errat vulgus, dum observat: es sey gut, wenn die Leute bluten, der Kopf werde ihnen davon leicht werden. Quodsi autem solitæ hæmorrhagiæ supprimantur, & in naribus non perrumpant, faciliè & pressò pede superveniunt Cephalalgia, Hemierania, dolor capitis gravativus, ophtalmia, oculorum rubores, ardores, otalgia, tinnitus aurium, Parotidum tumores, inflationes & inflammationes; tumores tonsillarum atque uvulæ; & in Juvenibus & adolescentibus, propius versus thoracem se exhibent Angina, faucium inflammatio, sputum cruentum, palpitatio cordis, asthmata sicca, catarrhi suffocativi, hæmoptyses, Pleuritides & Peripnevmonia, Phthises, Hæcticæ febres, aliæque, de quibus observationes Practicorum testantur.

De Menstrui fluxus salubritate nemo dubitat: quando foemina tardius vel impeditius accidit, aut post eruptionem iterum supprimitur, conqueruntur de frequentibus doloribus capitis, de angustia præcordiorum, de difficili respiratione, de membrorum lassitudine, de spasms circa abdomen & uterum: De
ten.

ensione gravativâ pedum: Sie klagen über Müdigkeit vom Treppensteinen, über spannen und ziehen im Rücken. Si diutius duraverit, succedit cachexia, tumores œdematosi, chlorosis, febris lenta, aut in vividioribus, acuta. Aliquando hæmoptysis aut vomitus cruentus contingit; sæpissimè accidunt affectus spasmodici & convulsivi, dolores arthritici, Epilepsia, suffocatio spastica uterina, aliæque hystericae passiones.

Lochiorum suppressio eadem vel similia symptomata concitare solet. Mihi præterlapsa hyeme duo exempla observare licuit. Altera foemina in hæmoptysin post varia symptomata devenit: Altera, cui ex refrigeratione, & gravissimo incendii terrore sanguis lochiorum substiterat, incidit in gravissimos arthriticos dolores, sequebatur acutissima febris, denique hæmorrhoides largiter fluebant.

De Hæmorrhoidum suppressarum noxis in Pathologiis & apud Practicos magnum est silentium. Non miramur hoc, quia hæmorrhoidalis fluxus, ejusque tanta frequentia paucis Medicis rite innotuit. Ante annum & quod excurrit integra Disputatio de salubritate fluxus hæmorrhoidalis sub Præsidio Excell. Dn. Hoffmanni habita fuit. Esset eadem prorsus materia, si de suppressionis detrimento ageretur. Quibus hæmorrhoides remanent, aut impeditius redeunt, conqueruntur de spasmis circa hypochondria, tensionibus circa os sacrum, de pressionibus circa lumbos & coxas, de flatulentia & colicis passionibus. Frequenter admodum mictus aut vomitus cruentus, calculus, nephritis, gonagra aut podagra, aut alii affectus succedunt. Ad evitandam prolixitatem me hic refero ad Disput. de Motibus Humorum Spasmodicis, duos ante annos, & duas de materia Hæmorrhoidali universâ, sub D. D. Præside nuper habitas.

Quæ hæctenus de Hæmorrhagiarum suppressione diximus, adeo vera sunt, ut nec artificiales evacuationes, si assuetæ sint, impunè & absque noxa citò omittantur. Hac de re quotidiana exempla audimus. Et vulgi excusatio veritatem rei solenni formulâ confirmat: Sie wollten nicht gerne Schröpfen, oder zur

Wder laßen, sie müsten es hernach wieder thun. Oriuntur autem ex hac causa non tantum varia molimina, sed fontici quoque affectus, quos aliàs plethora concitata solet producere. Hæc ita fieri, negare non possunt eruditi, sed in causa tradenda variè discrepant. Agnoscit Willisius ex frequentibus venæsectionibus magnam ad febres promptitudinem, sed errat, dum id majori sanguinis sulphureitati adscribit: Quæ enim hujus Connectione cum evacuatione, adeoque, juxta plerosque depauperatione Spirituositatis sanguinis? Verifimilior causa est alia ejusdem observatio, quod sanguis citius & copiosius in iis augeatur, qui venas quotannis sæpius aperire sinunt: solet enim natura abundantem sanguinem, postquam solitam excretionem frustra expectavit, per febriles motus vicario subsidio iterum consumere.

Frequenter admodum contingunt catarrhi, quos vulgus ita vocat, Rheumaticæ nempe gravitates & tensiones, quæ imprimis loca venæsectionum afficiunt; Paralyfes, lipothymias, asthmata, suffocationes, ex eadem origine aliquando eveniunt. Eodem die, quo hæc scribo, vetula 60. vel plus annorū, in ædes nostras venit, & cum summo suffocationis periculo in terram prolapsa est. Venam aperire statim jussimus, quo facto mox ad se redit, & narrat, quod venæsectiones quotannis adhibere assueverit, weil sie aber nun alt sey, hätte sie es übergehen wollen. Non pergo affectus alios speciatim hic recensere; vulgi narrationes supplere possunt, ubi hic deficiamus.

CAP. VI.

DE HÆMORRHAGIARUM BENE SUCCE-
DENTIUM RESPECTIVA UTILITATE.

Non frustra sane notatur, quod illud, quicquid ad majus incommodum, expeditè & longe minori periculo præoccupandum, infervit, hoc ipso respectu utile dici mereatur, quamvis absolutè & in se, insolitum quiddam, & ordinariis Naturæ legibus minus congruum, appareat.

Tan.

Tanto magis verò pro utili habenda est ejusmodi res, quæ paululum insolito modo, talem rem aufert, quæ nullâ aliâ conlervâ & cognitâ methodo corrigi poterat. Ad hanc normam si exigimus Hæmorrhagias in genere, concessio semel, 1. quod detur plethora, 2. quod eadem per varias causas exagitata, & turgescata, infarctibus, corruptionibus acutis, in pus aut putredinem, materiam proximam suppeditare possit: 3. Quod tamen ita abundantis sanguinis nulla correctio, seu imminutio proportionata fieri queat, nisi per arbitraria illa, sed eò ipso voluntati hominum maximè fastidiosa mediâ, inediâ & priori, & laboriosos motus à posteriori: Imò qui talibus apex est calamitatis, per hæc utraque conjunctim: Concessis inquam his, uti negari non possunt, longè certè præsentissima, brevissima, & certissima methodus, est immediata sincera depletio.

Appellamus propterea hæmorrhagarum utilitatem, Respektivam; nempe quod, licet de naturalis constitutionis sanguinis utilitate non sit, tamen de hujus primæ, promptæ, & solennis aberrationis, nempe abundantix sanguinis consequentibus noxis, per brevissimam viam plurimum detrahat: Et cum ex ista longè graviores & frequentiores noxæ metuendæ essent, hæc depletio, si benè succedit, istas directe intercipiat: Si verò etiam minus expedire procedere possit, rariùs tamen tam impetuofas, aut tam diffusas turbas, & pericula post sese trahat.

Interim cum dissimulare nullo modo, nedum negare velimus, quod à multiplici usurpatione hujus depletionis, denique magna, imò enormis facilitas seu proclivitas, introducatur: Tantò magis si occasionales causæ & inter has quidem præcipuè ebrietates, corporis præcipientes motus, iracundiæ ex-candescencia, concurrant; Fit utique non ita difficulter ex ejusmodi occasionalibus circumstantiis, ut eventus hæmorrhagarum sensim sensimque in deterius vergant, licet intentio primo, imò adhuc hodieque primaria, & generalis, ab utilitate pristinâ nihil recedat.

Quæ

Quæ quidem circumstantia est potior illa, & fundamentalis ratio, cur potius artificiales evacuationes commendari mereantur, præcipuè præservativo scopô. Si enim Natura abundantiam sanguinis tamdiu tolerat, donec occasionali quadam causa in præsentaneam noxam, sive proximam potentiam nocendi, devolvitur; tunc in re præcipiti, opus quidem habet, evacuationem velociter moliri: Quia verò tum quantitas materiæ, tum reliqua ejus qualitas, tum constitutio viarum, jam in casu necessitatis non æquè respondere potest, imò Natura ipsa in rebus urgentibus magis anxiosa, sollicita, & trepida, à gradu suæ directionis facile aberrare potest: nascitur inde sæpe numero specialis eventus hæmorrhagiarum, à generali utili intentione non parum alienus. Has ataxias compensat & refarcit proinde artificialis evacuatio, utpote in quâ omnia ista longinqua, operosa, extraordinaria molimina, nusquam concurrere necesse habent, ad quæ vel non, nisi coacta sese accingit Natura: Vel successivè assuefacta, faciliè etiam temerè, & sine proportionata necessitate iisdem abutitur.

Hæc specialis ratio, post generalem utilitatem, est illa primaria conditio, quæ tantò magis Artificialium Sanguinis Evacuationum usum svadet, de quo proinde jam pressius agemus.

SECTIO III. DE VENÆ SECTIONE IN SPECIE.

CAP. I. FUNDAMENTORUM BREVIS ET RELATIVA APPLICATIO.

Postquam in præcedente sectione multis modis, & satis diffusâ explicatione observavimus, quod ipsa humana natura ad Sanguinis immiutionem magno labore respiciat, & cum utili eventu sæpissimè eam consequatur; non amplius diffusè

ficulatem habemus, venæ sectiones tempeſtivè & prudenter adhibitas commendandi, & tam ad curam, quam ad præſervationem ſecurè ſvadendi. Si ars imitari debet naturam, hoc certè verum manet in Medicina. Non eſt in Medici poteſtate, in corporibus ſuo lubitu agere, quicquid velit; nec temerè impedire poteſt intentionem, quam natura ſibi firmiter propoſuit, & ſi poſſet impedire, plerumque non ſine noxa illud fieret. Quamvis enim motus quandoque erronei in corpore contingant, ut plurimum tamen intentio generaliter utilis eſt, quæ nec a deliberato conſilio utilior præſcribi poſſit. Utilitatè illam maxime in ſanguinis imminutione deprehendimus. Cum enim ex plethora tot noxæ & incommoda, ut ſupra annotavimus, in corpus humanum redundare poſſint, omninò ſalutaris naturæ labor eſt, quod abundantiam vel per conſumptionem vel per evacuationem remove ſoleat. Merito naturalem hanc & ſpontaneam medendi rationem Medicus obſervat, & naturam in ſuo conſilio imitatur. Non enim incongruum eſt, ſi conſumptioni & excretioni operoſiori ſanguinis, vicaria ſubſidia promptiora ſubſtituentes, exercitium corporis, & venæſectiones ſuadeamus.

Quemadmodum enim ſpontanei vomitus, ſudores, & Diarrhœæ, ſalutari ſuo eventu Medicis anſam dederunt, Emetica, Diaphoretica, Purgantia & clyſteres tempeſtivè præſcribendi; ita non perperam agimus, ſi ex hæmorrhagiarum ſalubritate pari ratione diſcamus, venæ ſectiones utiliter adhibere.

Nec nova aut inſolita methodus eſt, in ſanguine minuendo curam quærere, quia jam olim antiquitas ex plerorumque ægrotantium appetitu deſecto didicit, inediam etiam curandi intentione præſcribi poſſe. Fuit autem integra Methodicorum Secta, quæ ſere in omnium morborum principio triduanam aut diuturniorem inediam injunxit: Eo ipſo nihil aliud voluit, quam ut ſanguis hac ratione minueretur, dum, quod conſumitur, non ſtatim reſtaurari poteſt.

Non penitus improbamus hanc methodum, ſi prudenter inſtituatur, cum fundamentum in ipſâ naturâ habeat: Nobis

ve-

verò non sufficit, nec seculo nostro respondet. Pleriq; enim detrectabunt consilium, si à Medico suadeatur, Empiricos vero, & alios nugatores, facile sapè audiunt: aut subsequente voracitate præcedens jejuniùm malè commendabunt. Et quid dicent delicatuli nostri? si cibum illis denegare velimus, qui appetunt, cum etiam nauseantibus aliàs obtrudere soleant.

Quapropter omnino necessarium est, ut Venæsectiones in usum adhibeamus. Solet equidem propriis motibus & consilii natura plethoram corrigere, sed non semper ita promptè labor succedit, modo consistentiâ sanguinis refragante, modo viis nimio plus impeditis, modò impetuose præcipiti concitatione & exundatoriâ turgescencia sanguinis coortâ: Imò fluctuante non rarò, ex malis moribus, ipsa Natura: Unde aliquando cum periculo, aliquando cum summa molestia conjunctum est hoc molimen. Hic, ubi deficit natura, opus est succurrere, ita tamen, ut vicariò auxiliò eadem intentio expediatur.

Venæsectionis utilitas non una est: Tollit immediatè plethoram, consecutarias molestias, & simul febrium, periculosioris consumtionis necessitatem, aufert: Maximus autem usus Venæsectionum est, ut solitarum Hæmorrhagiarum vices sustineant, molimina illarum operosiora antevertant, aut consuetudinem semel inchoatam continuent. Si hæmorrhagiæ commodo loco, & sufficiente quantitatis evacuatione succedant, non æque necessarium, nec utile esse ducimus, venæsectioni vicarium locum mox concedere. Ideoque nec Narium hæmorrhagias ordinatas, & moderatas, nec bene succedentes Hæmorrhoides, per venæsectionem turbamus, aut hanc illis sine necessitate substituiamus.

Quod si autem propter varia impedimenta ad eruptionem non expeditè pertingant Hæmorrhagiæ, tunc certe svadet utilitas Venam secare, aut alia artificiali ratione Sangvinem sincere emittere. Præcavemus enim hac ratione, ne sanguis in pulmonibus, renibus, aut aliò periculosiori loco erumpat; molimina etiam avertimus aut mitigamus, quæ excretoria loca, & viciniam

niam, sæpe cum multo dolore & molestia, afficiunt: Antè omnia verò placamus Naturam, quæ ex solitis ventilationibus sibi quasi legem & necessitatem repetendi statuit. Me hic refero ad consuetudinis efficaciam, & in capite subsequenti ulteriorem declarationem promitto.

CAPUT II.

UBI SIT VENÆSECTIONIS USUS, UBI SIT ABUSUS.

TEmerè & sine causa ad V. Sectiones confugere non sva- demus. Cum enim repetitus illarum usus consuetudinis necessitatem facile post se relinquit, merito primum consilium est, an non leuiores plethoræ incommoda, per temperantiam, per jejuniū, per motus & labores corporis, remove- liceat. Quod si hæc ab ægrotantibus, uti plerumque fit, impetrari non possint, ad V. Sectiones denique recurrendum est.

Postquam in præcedente Sectione de incommodis Plethoræ, de morbis suppressarum Hæmorrhagiarum, & etiā de consuetudinis efficacia egimus, possent hæc ipsa prudentem lecto- rem satis docere, ubi venam utiliter secari censeamus. Interim adhuc breviter potiora morborum nomina indicamus, ubi celeberrimi Practici V. Sectiones feliciter adhibuerunt, & uti etiā medica theoria utilitatem a priori, per indicantia argumen- ta monstrare potest.

Indicat autem V. Sectionem non solum abundantia sang- uinis manifesta, sed in primis consuetæ sanguinis evacuatio; & si utrumque concurrat, multò magis urgetur. Medicus enim sedulo inquirere debet, num hæmorrhagiæ sive naturales sive artificiales, aliquando, vel frequenter præcesserint. Nam Ad- sive factio hoc infert, ut Natura ne quidem per vicarias sangui- nis iminationes, in ediam, vigiliis, & labores placari possit; sed varia concitat, & obstinatè persequitur, molimina, quæ ad actualem excretionem spectant.

Si hæmorrhagiæ loco congruo, & proportionata quantitate succedat, Vena non secanda est: Secus est, si impeditius fluant, vel prorsus supprimantur: quale contingit in narium

E

Hæ-

Hæmorrhagiis, Menſibus, vel Hæmorrhoidibus ſuppreſſis. Efficax ibi eſt V. Sectio, nec ſaltem abundantiam aufert; & ſpaſmodica conſectaria prævenit; ſed in Sangvineis, aliquando fluxum ordinatiorem præſentiſſimè revocat, uti mihi hoc anno obſervare licuit, quod eodem die poſt V. Sectionem ſolitaniarium hæmorrhagia, & poſt Scarificationem, Menſum fluxus redierit, qui tamen per integrum annum ceſſaverat.

Quibus nimia Hæmorrhagiæ eveniunt, illis V. Sectio tempeſtiva ad præſervationem intervire poteſt. In Hæmoptyſi, Vomitu, & miſtu cruento, ſanguis ſemper periculofe excernitur: Cum igitur hic ex Plethora multam profuſionem ſuſpicamur, vel ſub initium Venam ſecamus, vel poſt paroxyſmos ad præſervationem ſvademus.

Fœminæ, quibus abortus, uti fit, cum multa ſanguinis profuſione contingit, ſi eodem ſequentis graviditatis tempore venam aperire ſinant, à novo periculo facilius ſe præſervare poſſunt.

Latiffimus uſus ſe exerit in ſpaſmis, & congeſtionibus, quæ vel loca excretoria, vel viciniam afficiunt, & exitu non parato ſæpius redeunt.

Poſſet V. Sectio in puerili ætate aliquando locum habere, ubi naribus non amplius ſanguinem fundentibus, varia capitis incommoda contigerunt; ſed ibi non tantopere requirimus, cum etiam tota Germania abhorreat, nec facile tale conſilium admittat. Et ſi verum ſit dicendum, facilioribus quoque aliis remediis, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, iſta pathemata diſpellantur. Interim ſolet etiam adultioribus non raro, ſanguis verſus caput frequentius regurgitare, quod ſæpe illi experiuntur, qui ſpeculationibus literariis & lucubrationibus ſtudent, aut vinum inconfveti bibunt, aut quibus ſanguis per Menſes, vel Hæmorrhoides internas non evacuatur. Incidunt propterea in Ophthalmiam, Cephalalgiam, Hemicraniam, Oralgiam, vertiginem, tinnitum aurium, Odontalgiam, tumorem tonſillarum, Anginam, uvulæ proſidentiam, & ſimilia.

Quando ſpaſmi & molimina afficiunt thoracem, tunc ut plurimum non tantum utilitas, ſed quoque neceſſitas V. Sectio.

tionem urget. Accidit enim Angina, Asthma siccum, Cacharrus suffocativus, motus convulsivus diaphragmatis, compressio thoracis, angustia præcordiorum, palpitatio cordis, ubi nec ipsi V. Sectionis hostes præsentem sæpissime ejus efficaciam negare possunt.

Si in infimo ventre excretionem Natura molliatur, exferunt se tractiones, dolores, spasmi circa hypochondria, circa uterum, os sacrum; Malum Hypochondriacum, Iliaca passio, Malum Ischiadicum, Nephritis, calculus, suffocatio hypochondriaca, hysterica, Hæmorrhoides cœcæ, Colica hæmorrhoidalis, Arthritis, aliaque pathemata.

Syncope, Paralyfis, Epilepsia, Gutta serena, hæmorrhagias intermissas aliquando manifestè accusant, & Venæ sectionem requirunt. Ischuriam per sanguinis subtractionem præsentissimè solutam fuisse, Riverius & Tulpus memorant.

Hæc nomina morborum, non ea intentione refero, ac si semper V. Sectio necessario adhibenda sit: Hanc enim plerumque tum demum commendamus, ubi alia medicamenta non constanter sufficiunt, aut ubi symptomata sæpius revertentia, talem præsertationem requirunt. Manifestâ interim plethoricæ eluctationis præsentia elucescente.

In nulla febre, qua tali & jamjam efformata, V. Sectio absolute necessaria, aut utilis est. Nam per ventilationem avocatur Natura à correctione & sanguinis consumptione: Turbatur enim intentio, & intempestive ad turbulentas congestiones via monstratur. Hinc fit, quod propterea circa crisin morbi, alia methodo perficiendam, congestiones sanguinis, Cephalalgia, deliria, angina, convulsiones, mors, subsequantur. Et observat Sydenham, quod in febribus acutis, post venam sectam vigor deservescendi, imprimis circa tempus, ubi hoc fieri deberet, languescere solet; adeo, ut si hoc casu non succurreret Medicus alexipharmacis & diaphoreticis medicamentis, atque regimine conveniente motus febriles in ordine conservaret, possumus certò dicere, etiam nocuisse V. Sectionem.

Multo minus usum habet in malignis febribus, petechialibus, febre hungarica, epidemica & contagiosa, ubi non qua-

Ratio est de Sanguine consumendo, sed de materia tenuissima, & simul agilissima, vapore tenus è corpore expellenda. Ast si vena temet: Et fuerit, & versus Criticos, pathemata graviora circa caput supervenerint, tunc utique necesse est, venas sub lingua amplius secare, ita tamen, ut sanguis largiter effluat, alias enim lev. re non solet.

Placet hic allegare insignem sane locum è Tilingio, de Febb. Petechial. Sect. 2. c. 2. quem pro cautelâ judicii Practici aliquoties commendantem audivi D. Præsidem. Recenset ibi Autor testimonia Autorum, partim pro utilitate imò necessitate V. S. fentientium, eandem averfantium. Subscribit ipsemet prioribus. Sed maximam profecto in hoc, tanquam specimine talium testimoniorum Practicorum, adhibere decet circumspeditionem, ne temerè assensus adjiciatur. Omnes, quotquot pro affirmativa adducit Autores, colorant opinionem suam generali Ratione: Plethoram sine noxa evacuari posse; imò commodè id fieri: quin fieri debere, quia omne abundans sit auferendum. Sed status controversiæ est: An in febre, & quidem maligna præcipue, nulla exceptio sublit? Provocant certe ad hanc omnes illi, quicunque ibidem citantur negantes: Hi omnes provocant ad Experimentiam, propriam & communem: non in paucis, sed numerosis ægris observatam. Ubi sane, quantum generales rationes, ablutant à speciali Experimentia, attendere summopere decet: Cui quidem Experimentiæ in ipso hoc proposito de V. S. utilitate in Petechialibus, calculum suum absolutè ab Experimentia frequentissima propria, adjicit ipse D. Præs.

In intermittentibus, ut adhibeatur, causa directa nulla est: Nec in morbillis aut variolis, ut sic, convenit: In adultioribus tamen, Sanguineo-plethorici habitus, habet locum; Subjungendo saltem Alexipharmaca, parvis sed frequentioribus dosibus, & temperata quidem. In scabie aliquando usum habet.

In omnibus terroribus usurpare, supervacuum est: Sed post diuturniorem Lipothymiam, aut Syncopen magnum usum habet.

Requiritur autem, ut V. S. nes tempestive, prudenter, & justa methodo administrantur, uti in sequente capite docebitur.

CAP.

QUÆ SIT METHODUS ADMINISTRANDÆ
VENÆ SECTIONIS.

Non sufficit medicinam in usum adhibere, sed etiam conditio morbi, tempus, & aliæ circumstantiæ considerandæ sunt. Si generaliter loqui placeat, commodissimus Venæ Sectionis usus est, eam vel in principio, vel in declinatione morbi adhibere, aut extra paroxysmum ad præservationem præscribere.

Nihil magnopere nobis promittimus, si in vero incremento instituat, & fere nihil juvat, si fiat in ipso statu morbi. Si aliquando efficaciter etiam hic profuerit, facile fit, ut Naturam prorsus remedium extorquere in posterum laboret, si affectus denuo oriatur.

Ubi spasmi sanguinem ad certas partes congerunt, fit generalis aliquis vasorum selectus non immerito. Quæ enim Veteres de revulsione & derivatione tradiderunt, non prorsus rejicienda sunt; licet illi circulationem Sanguinis nondum agnoverint, sed ipsam Experientiam secuti sint. Et hac de causâ Venæ Sectionem in superioribus svademus, si partes inferiores afficiantur, & vice versa: quoties nempe curative instituenda hoc modo, fuerit.

Si à certâ parte infarctus ibi sanguis, ob periculum derivandus sit, multa evacuatio fieri aut præcedere debet, si universa abundantia una præsto sit. Ideoque in angina venam prius in brachio secamus, ne, si sub lingua parum fluxerit, repentina congestio oriatur: Quod imprimis, uti dictum, tunc requirimus, ubi manifesta plethora hoc urget.

Quemadmodum autem per Venæ Sectionem sæpe id intendimus, ut per factam alterationem Naturam afficiat; Ita quoties hæc intentio adest, capaciora vasa commode seligimus, & paulo majorem incisionis aperturam intendimus: Siquidem sanguis cito, copiose erumpens, sensibile corpus magis alterare posse deprehenditur.

Quando animus est, ad partes certas sanguinis fluxum dirigere & allicere, tum Venæ Sectionem in parte illi vicina uti-

liter instituiamus: Et propterea in pedibus eam suademus, si
 inentes, vel hæmorrhoides revocandæ sint.

Quantitatem determinare præcise non possumus: Vari-
 at enim pro personarum, vel morborum diversitate. Sensibi-
 liores naturas etiam levis evacuatio alterare potest, inprimis
 tempestiva, & si sanguis copioso & repentino effluxu exiverit.
 Interim utique attendendum est, ne ventilatio nimis parca sit,
 sed ut antecedentibus hæmorrhagiis, plethoræ, & consuetudi-
 ni respondeat. Naturam enim ad intentionem excernendi sal-
 tem frustra concitare, & quasi admonere, aliquando noxam de-
 dit. Hoc certum, quod iactura Sanguinis in se spectata, ma-
 gna fieri possit, absque notabili debilitatione aut alteratione.
 Communiter à tribus, ad quinque, sex, aut septem uncias, eva-
 cuare convenit. Plus semper in pedibus, quam brachiis; p. 38.

Senibus V. S. assuetis succulentis, vegetis, ad 80. usque
 annos continuare, minimè noxium est: contrarium vero com-
 muniter.

Quando in Hæmoptysi, aut simili affectu destinata conge-
 stio sanguinem ad eruptionem coëgit, ibi parva missio in prin-
 cipio mali nihil magnoperè juvat: Postquam vero hæmorrha-
 gia per paroxysmos aliquoties jam deferuit, ibi etiam mode-
 rator imminutio locum obtinet.

Ad præservandum si adhibeas, vernum & autumnale tem-
 pus commodissimum est. Matutinas horas eligere, non præ-
 cise urgemus, nec tamen improbare possumus, si commoditas
 ferat.

Nec etiam pro superstitione interpretabimur, si quis lu-
 næ mutationes attendat, & decrescente luna Venæ Sectionem
 suscipiat; quia hoc tempore ad humores dimittendos, Natura
 inprimis proclivis est, ut crescente, ad augendos & retinendos.
 Abusus V. S. fit, si siæ causa, in tempestive, crebro nimium, utares.

Quod si hæc methodo, in convenientibus morbis proced-
 datur, experientia confirmabit, non falsas esse observationes,
 quas Galenus, Forestus, Borallus, Sydenham, Riverius, Ru-
 landus, Rolsinkcius, Ertmüllerus, Veteres, alique Practi-
 ci de Venæ Sectionis utilitate habent.

Ua 5316

ULB Halle
004 109 724

3

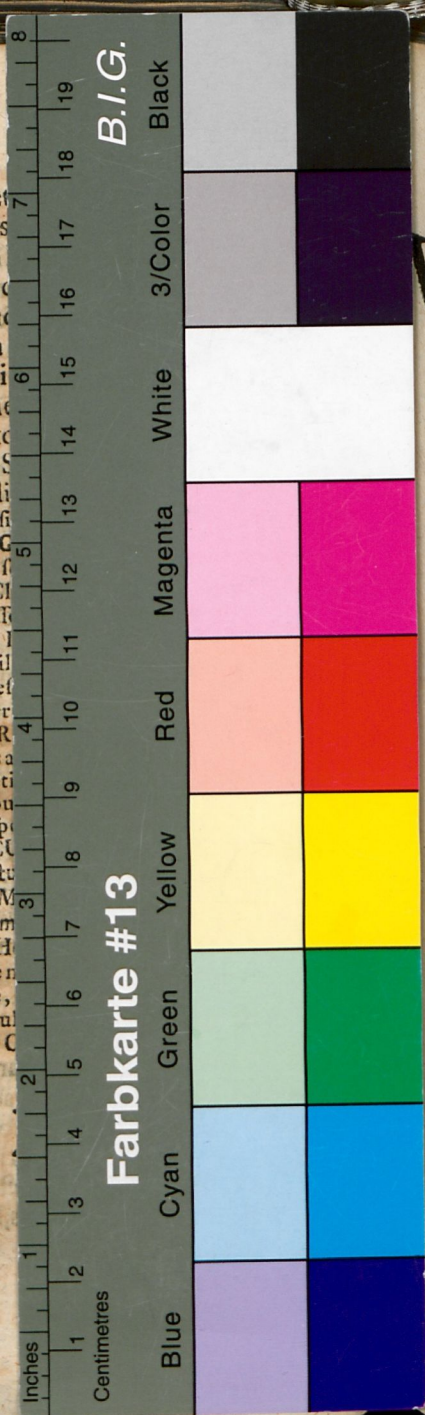

5b

W17

B.I.G.

Farbkarte #13

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,
QUÆ EXHIBET

VENÆSECTIONIS

PATROCINIUM,

SIMUL INDICANS
EJUS USUM ET ABUSUM,

Quam

DEO BENEDICENTE,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,

ELECTORATUS BRANDENBURGICI HEREDE,
&c. &c. &c.

JUSSU GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ,
SUB PRÆSIDIO

VIRI Nobilissimi, Excellentissimi, atque Experientissimi,

DN. GEORGII ERNESTI STAHL,

D. ET PROF. PUBL. h. t. DECANI,

DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS AC PROMOTORIS SUI
omni observantiæ cultu prosequendi,

PRO LICENTIA,

Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura, Privilegiaque legitime capessendi,
Ad diem XXV. Jun. M DC XCVIII. H. L. Q. C.

Publicæ disquisitioni proponet

CHRISTIANUS ALBERTUS Richter/

Sorav. Luf.

RECUSA HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Litteris CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr. 1715.